

tidligere fremdraget det — modsatte Folketinget sig, bl. a. gennem et Udvalgsarbejde og med Ordførere som Frederik Hammerich, Gert Winther, Sofus Høgsbro, en Menighedsraadslov, som var vedtaget af Landstinget, og modsatte sig den med den Begrundelse, som De kan læse i den Betænkning, der findes i de gamle støvede Arkiver: at man vilde ikke ind paa lovordnede Menighedsraad. Det skulde være et Led i den saakaldte Monradske Kirkelovgivning; men denne Lov blev ikke gennemført, den maatte man lade falde, Landstinget kunde ikke gennemføre den, thi Folketinget modsatte sig den, fordi, sagde man — hvad der findes meget klart og skarpt udtrykt i Betænkningen —, det var en Sammenblanding af folkekirkeligt med kristeligt, det var en Sammenblanding af Menighed og Sogn, og man vilde ikke ind derpaa. Jeg mener, der var kirkelig Sans, der var kristelig Forstaaelse; men der var maaske ikke saa megen politisk Klogskab. De Ting har ikke altid haft saa let ved at parres sammen, hverken i Verdenshistorien eller i Kirkehistorien; naar Paven var mest politisk klog, var det ikke altid den største kirkelige Sans, Kirken lededes af, og de Mennesker, Menigheder o. s. v., der havde den største kirkelige Sans, var ikke altid saa kloge paa denne Verdens Politik.

Det var, hvad der skete i 1860. Saa fik vi i 1868 Valgmenighedsloven. Vi fik den under Modstand fra samtlige Biskopper, hvad der er værd at tænke paa, naar jeg nu om et Øjeblik kommer til Bispevalget; samtlige 6 Biskopper gjorde til det yderste den voldsomste Modstand mod Valgmenighedsloven. Den syvende — det var nemlig Kirkeministeren, Peter Christian Kirkegaard — gennemførte den. For øvrigt vil jeg vise, at en enstemmig biskoppelig Opfattelse ingenlunde er nogen Garanti for kirkepolitisk Fremskridt, tværtimod; havde Biskopperne maattet raade, havde vi haft et Bisperaad; havde vi blot haft Ret for Biskopperne til at afgive Erklæringer, der dog altid til en vis Grad har deres Indflydelse og til en vis Grad er bindende, havde vi ikke faaet Valgmenighedsloven af 1868.

I 1872 fik vi Loven om Kirkers Bestyrelse, og saa søgte Venstre op igennem 70erne og 80erne og 90erne at gennemføre det, som man nu mente stod for, nemlig en Lov om direkte Præstevalg. Naar jeg før sagde, at Ministeren har ikke taget dette nede fra Sønderjylland, saa følger jeg til, at han kunde meget godt have taget det uden at lade Prøveprækener

følge med. De to Ting hænger ikke logisk sammen; man har ofte bekæmpet det direkte Præstevalg ved at paapege det uhyggelige i Prøveprækener, men man kan udmærket godt skille Prøveprækenerne ud fra direkte Præstevalg i Sognemenighederne. Venstre fremsatte gennem Halvfjerterne, Firserne og Halvfemserne Gang paa Gang Lovforslag om Præsters Valg direkte af Sognemenighederne; og samtidig ønskede man en Præstelønningslov. Det lykkedes paa Grund af den politiske Forfatningskamp ikke at gennemføre disse Love, Venstre havde ikke Regeringsmagten. Sidste Gang der blev foretaget Skridt i saa Henseende, var i 1894, da Frede Bojsen og Rasmus Claussen indbragte deres Præstevalglov.

Saa hvilede Kirkepolitikken i det Interregnum, der fandtes mellem den Estrupske Tid og Systemskiftet. Saa snart det var i Anmarch, tog det ærede Medlem fra Ringkøbing fat og førte, som sagt, Udviklingen ind i et nyt Spor, Kirkeforfatningssporet, den repræsentative Kirkeforfatning, saaledes som jeg har paavist ved Citat af den første Tale, han holdt, da han foretog denne Svingning bort fra det, som ganske vitterlig for alle var Folketingets Standpunkt i 1860. Nu føres vi videre og videre paa den Vej; der skete en lille Standsning, Menighedsraadsloven af 1903 var kun givet midlertidig for 6 Aar; den faldt 1909 paa Grund af Uoverensstemmelse mellem Landsting og Folketing med Hensyn til Affattelsen, og jeg hørte til dem, som græd med tørre Taarer ved den Lejlighed. Banen blev fri for en Askovmand; Kultusminister Appel forelagde sit Lovforslag om Menighedsraad. Jeg var heller ikke begejstret for det; den nuværende Undervisningsminister vil huske, at vi fra vor Side længe søgte at komme bort fra de lovordnede Menighedsraad og stillede Forslag om direkte Præstevalg, saaledes som Venstre tidligere havde gjort. Det lykkedes ikke at gennemføre det, og naar vi til sidst akkviescerede ved Loven af 1912, var det, fordi den under de givne Forhold og en halv Snes Aar frem i Tiden eller mere ubetinget vilde være den paa dette Omraade mest frisisindede Lov, som det overhovedet var tænkeligt at faa; blev Appel atter afløst af en J. C. Christensen, vilde det have været umuligt, saa vilde vi ikke have faaet en saadan Lov.

Det viser sig ogsaa nu. Nu søger man tilbage til 1903, stryger § 23 i Lov af 1912, tager den gamle Paragraf fra 1903 og sætter den som § 27 ind i denne Lov. Den Vej, man søgte at gaa fra Halvtredserne til 1900,